

זמן זה הכול: איך לומדים להעריך רגע חולף?

בסתם יום של חול, הזמין הרב את תלמידיו למסיבה חגיגית בביתו. הוא קיבל אותם בפנים מאירות ובשולחן ערוך בכל טוב. הרב סיפר בהתלהבות כי הוא זוכה לערוך כעת סיום על התלמוד.

התלמידים התפלאו, הרי הרב סיים כבר כמה פעמים את התלמוד ומה ההתרגשות המיוחדת? הסביר הרב: הסיום הזה שונה מכל אלו שערכת עד היום. את הלימוד הזה למדתי בכל הדקות המתות בהן לא עושים כלום (או מזפזפים באיפון...). בזמן התור למכולת, העיכוב בבנק, ברגעי ההמתנה לאישה המתלבשת בדרך לשמחה משפחתית... והנה הדקות הקטנות הללו התקבצו לסיום התלמוד... אז תראו תלמידיי, כמה זמן פנוי יש בחיים וכמה אפשר להספיק בו...

זמן הוא המוצר הכי יקר בעולם. יותר מכל דבר אחר, הזמן הוא הגורם המכריע מה נספיק בחיים ולאן נגיע¹. זמן זה כסף, זמן זה ידע, זמן זה עבודת ה' והתעלות רוחנית. לכן מספר האדמו"ר הרי"צ כי כאשר קיבל בילדותו דמי כיס והתלבט מה לקנות בהם, ספר קודש או שעון, החליט לקנות שעון. כיון שהשעון הוא זה הגורם לנו ומפציר בנו ללמוד בספרים².

כך אמרו קדמוננו: **1. מדרש שמואל אבות ה,כג: אין אבידה כאבדת הזמן, שאין לה תמורה כלל.**

וכאן עולה השאלה, איך לומדים להעריך את הזמן? איך ממקסמים את הפוטנציאל של רגע חולף?

למען האמת, אין כאן רק בירור עקרוני, אלא זהו גורם המשפיע באופן ישיר על אורך חיינו בעולם. כולנו מבקשים אריכות ימים וזמן נוסף לחיות עם המשפחה, אבל מהו הגורם הקובע את אורך חיינו?

חז"ל ראו זאת כך: אדם המנצל את ימיו עד תום, מעורר את הקב"ה לתת לו עוד ימי חיים. מי שמקבל מתנה ויודע להעריך אותה, גורם לנותן המתנה לתת לו עוד ממנה. המדרש שמואל באבות דלקמן מביא על כך משל חודר ללב: אדם ביקש מהמלך מתנה והמלך נתן לו שק עם אבנים טובות ומרגליות. אולם הוא היה בטלן ואיבד הכול במסחר כושל. כיון שהיה מקורב למלך, הוא בא וביקש שוב מתנה כזו. אמר לו המלך: בשביל מה אתן לך עוד? הרי גם את הקודמים איבדת?

אבות ג,י: שינה של שחרית ויין של צהרים ושיחת הילדים... מוציאים את האדם מן העולם [מקצרים חיינו ח"ו]. - רבנו יונה שם: ראוי לטרדו מן העולם, כי הבל הוא והבל ימיו... על מה יוסיפו לו ימים?

אנו עוסקים בכך היום משתי סיבות: ראשית, משום מצוות ספירת העומר המלווה אותנו בימים אלה, ולפי הגישה החסידית, חלק גדול מהמסר של ספירת העומר הוא פיתוח מודעות אל הזמן החולף.

¹ משל של מוסרניקע'ס: החפץ חיים אמר כי החיים הם כמו 'גלויה'. כשאדם לוקח גלויה ליד, הוא כותב כמה מילים בגדול: "למשפחתי היקרה, הרגע נחתנו בלונדון". אבל אז הוא נזכר בעוד כמה חוויות ומתחיל להוסיף בקטן, ואז נזכר בעוד ועוד דברים ומתאמץ לדחוף אותן בפינות מלמעלה ולמטה... וכך הם החיים: בהתחלה עושים דברים באיטיות, עד שמתחילים להזדקן ומנסים לדחוף עוד ועוד במעט הזמן שנותר...

² וארטים – ערך הזמן: ראו בשמות רבה מז,ז כי משה רבנו התקיים ארבעים יום בלא אכילה ובלא שינה, משום שידע שזמנו מוגבל ללמוד עם הקב"ה ולכן היה להוט בכל כוחותיו להספיק עוד רגע של לימוד, עד שהתעלה לגמרי מעל הצורך לישון ולאכול.

עוד מבארים את הבכי של רבי על ראב"ד: "יש קונה עולמו בשעה אחת", ולכאורה מה הבכי על זה שקנה עולמו בשעה אחת? אלא רבי בכה משום שראה כמה אפשר להספיק ברגע אחד ולשנות הכול. מספרים על הרבי, כי בשנת תד"ש בה התפלל על אביו, היה מתפלל שחרית בלובאוויטשע ישיבה, אמנם הבחורים הצעירים היו מתמהמהים עד שמניחים תפילין. כשר' שמואל לויטין נכנס לרבי הקודם, העיר הרבי כי 'החתן שלי' מתלונן שהבחורים מעכבים אותו. ר' שמואל העיר כי מדובר בחמש דקות ולא יותר. הרבי הגיב: אצל החתן שלי, חמש דקות הם כמו שנה שלימה.

היום יום א אייר: חסידי אדמו"ר הזקן היו תמיד סופרים ... וכך הוא עניין העבודה: השעות צריכים להיות נספרים ואזי הימים נספרים. כשחולף יום, צריכים לדעת מה פעלו ומה להמשיך לפעול.

הסיבה השנייה היא, אחת המצוות החשובות והמרכזיות בפרשת השבוע: איסור הלוואה בריבית. הרבי מוצא באיסור הזה מסר כביר אודות משמעות הזמן בחיים. ההסבר החסידי הוא חלק מתפיסה מקורית ומעמיקה של רבותינו נשיאנו אודות המשמעות העמוקה והמחייבת של רגע בחיים אשר מעניקה חשק והתלהבות בניצול כל רגע חולף.

א. פרשת בהר היא הפרשה הל"ב בין פרשיות התורה³, ואכן היא פרשה מוארת באהבת ישראל וברגישות חברתית. הפרשה הזו היא הפרשה הכלכלית של התורה ומציגה את העקרונות התורניים להקמת מערכת מסחר הגונה, משוכללת – יחד עם זה, חברתית ומעניקה הזדמנות שווה.

במרכז הפרשה עומדות שלוש מצוות אשר משנות ללא הכר את עולם המסחר: שמיטה, יובל וריבית.

את מצוות השמיטה אין צורך להציג. אנו אוכלים בימים אלו את פירות השמיטה האחרונים. נקודת הרעיון הוא, שפעם בשבע שנים, מערכת המסחר **עוצרת את עצמה** לשנה אחת. במהלכה לא עובדים בשדה, מפקירים את היבול, ושומטים את החובות האמורים להיות משולמים בשנה הזו.

אולם ככל שהמצווה הזו היא מאתגרת לקיום, הבה נראה את מצוות היובל. המצווה הזו היא לא פחות ממהפכנית ונועדה להביא לאיפוס ואתחול של המערכת הקניינית. כאשר יהודי מוכר קרקע, הוא מוכר אותה לחמישים שנה בלבד (או עד שנת היובל שחל קודם לכן), ובשנת היובל, המערכת מתאפסת והקרקעות **שבות אל המוכר**. בנוסף, העבדים משתחררים מאדוניהם ושבים לבתיהם.

2. רמב"ם שם י"ד: מראש השנה עד יום הכיפורים [בשנת היובל] לא היו עבדים ... משתעבדים לאדוניהם ולא השדות חוזרות לבעליהן, אלא עבדים אוכלים ושותים ושמחים ... כיון שהגיע יום הכיפורים – תקעו בית דין בשופר ונפטרו עבדים לבתיהם וחזרו שדות לבעליהן⁴.

המפרשים מקשרים את הרעיון עם פירוש המילה "יובל": בעוד שרש"י טוען כי פירושה הוא שופר האיל בו תוקעים בתחילת השנה והאיל היה נקרא בשם 'יובלא', הרמב"ן כותב כי "יובל" הוא מלשון 'הובלה' (כמו המוביל הארצי), משום שהשדות והעבדים מובלים לבעליהם הראשונים.

רש"י כה"י: יובל שמה – על שם תקיעת שופר [כמו 'במשוך היובל', והכוונה היא ל(ק)רן(ה)איל שהיה מכונה בשם 'יובלא']. רמב"ן: בה יובל כל איש אל אחוזתו, ואל משפחתו יובילוהו רגליו מרחוק⁵.

המצווה השלישית בסדרה – ריבית - נוגעת לכל יום, ובה מצווה התורה לסייע לחיי הקיום של העני ולתת לו הזדמנות לשרוד מעל המים.

כאן מבקשים המפרשים להבין, מה עומד מאחורי המצוות הללו, ובמיוחד שמיטה ויובל? מה מבקשת התורה להשיג באותה עצירה כלכלית בשת השמיטה, וקל וחומר באיפוס הכולל אחת לחמישים שנה?

סיכום דברי המפרשים מעלה כי התורה מעניקה כאן את התשובה לשתי הבעיות הכלכליות הגדולות ביותר. הבעיה הראשונה קשורה **בעשירים**, והשנייה קשורה **בעניים**. הראשונה היא בעיית **החמדנות**, שממכרת את העשיר לרדיפת החומר ומכלה את חייו לבטלה. במקום לחיות ח"י רוח וליהנות

³ שמעתי מידידי, הרה"ת מענדי רייצעס.

⁴ הקשר ליום הכיפורים: המהר"ל כותב (כה,ט) כי יום הכיפורים הוא יום של **התחדשות** בו **הכול שב לקדמותו**.
⁵ **היובל בימינו**: מצוות היובל בטלו בעת שגלו ישראל מעל אדמתם בחורבן ראשון, משום שרוב עם ישראל אינם נמצאים על אדמתם ובמילא לא יוכלו לשוב אל האחוזות המקוריות שהעניק ה' לכל שבט.

אמנם להעיר כי בהקמת המדינה ניסו לפעול ברוח הציווי המקראי – "והארץ לא תימכר לצמיתות" – ולכן הנהיגו כי עסקאות נדל"ן מול רשות מקרקעי ישראל, מתבצעות כחכירה בלבד לחמישים שנה.

ממשפחתו, הוא מאבד את החשוב מפני הדחוף. הבעיה השנייה היא חוסר השוויון הכלכלי, שגורמת לעשירים להתעשר בלי סוף ולעניים לעמוד מהצד ללא יכולת אמיתית להתחרות בהם.

נתחיל מהנושא הראשון: ספר החינוך טוען כי המצוות הללו באות לבלום את הרדיפה אחרי החומר. המצוות הללו מזכירות לעשיר כי הוא חי על חשבון הקב"ה, כל מה ששיגיג או לא ישיגי, נקבע בגזירת שמים ומה יועיל לו לרדוף עוד ועוד? הגישה הזו עוצרת באופן ישיר גם את השקר, הגניבה והגזל, משום שהאדם חי בתוך מודעות שהכול מוחלט למעלה וישוּב בסופו של דבר לבעליו החוקיים.

הרב עדין אבן ישראל (חיי עולם פרשתנו) מביא לכך משל נאה: בלב העיר ניו יורק, ישנו כביש ראשי עם כיכר השייך לבעלות פרטית, אך הבעלים התירו לעירייה לעשות בו שימוש ציבורי. כדי לבסס את בעלות האיש, סוגרים את הכביש פעם בשנה ומאותתים לציבור כי אנו רק מתארחים כאן...

ספר החינוך מצווה של: עם מצווה זו ... ירחיקו עצמם שלא יגזלו קרקע חברים ולא יחמדוה בליבם, בדעתם כי הכול שב לאשר חפץ האל שתהיה לו. ועניין זה דומה קצת למה שנהוג במלכותא דארעא, שלוקחין אדנות מזמן לזמן מערי הבצורות אשר לשריהם, להזכיר להם יראת האדון ... אולם מלכי ארץ יעשו כן ליראתם פן ימרדו השרים בהם, והאל ברוך הוא ציווה לעמו כן לזכותם ולהיטיב להם.⁶

מול העמדה הזו, מציג הרמב"ם גישה שונה. לדעתו, התורה באה לשמור את האיזון החברתי ולמנות פערים מעמדיים. כמוכן, הכוונה היא על הוויכוח הקורע את העולם הכלכלי מאות שנים:

מדיניות השוק החופשי יוצרת בעיה בכך, שההון מتركז בידי קבוצה קטנה. המצב כיום הוא שכמעט אי אפשר להקים עסק קטן, משום שהכול נמצא ברשתות הגדולות, והן עצמן שייכות לכמה טייקונים שגם מוכרים לנו את הדלק, הסלולארי והטיסות לחו"ל. המספרים מראים כי תשעים אחוז מהעושר העולמי נמצא בידי אחוז אחד מהאוכלוסייה. הבעיה צומחת ומתפתחת יותר בדורות הבאים, משום שהעניים אינם יכולים לתת לילדיהם חינוך נאות והזדמנות שווה להצליח בחיים.

פתרון אחד לבעיה הוא גישה סוציאליסטית, הדוגלת בעיקרון שוויון הזדמנויות לכולם. דובריה מציעים לצמצם את הבעלות הפרטית (או אפילו לשלול אותה לחלוטין כמו בשיטה הקומוניסטית), ולהשאיר את משאבי הייצור העיקריים בידי הממשלה. כך הממשלה נהנית מעודף תקציבי ויכולה להעניק את החינוך היוקרתי ושוויון ההזדמנויות לכולם.

עם זאת, הבעיה הגדולה של השיטה הזו, היא ירידה ביצרנות. האדם מונע מתאוות אגו ורצון להעשיר את עצמו וילדיו ואינו רואה סיבה להתאמץ במיוחד עבור המדינה. על כן החזקת המפעלים בידי פקידי השלטון, גורמת לירידת איכות המוצר, להעדר תחרות ולחוסר יעילות.

השיטה ההפוכה, קפיטליזם, דוגלת בעיקרון החירות ולכן דובריה מציעים לצמצם את הממשלה, להפריט הכול ולאפשר כמה שיותר קניין פרטי. עם זאת, הבעיה בשיטה היא, כאמור, שהקפיטליזם הופך להיות קפיטליזם חזירי והעניים מאבדים את אפשרות הקיום.

מה קובעת הגישה הכלכלית של התורה?

מצד אחד, התורה נוטה בהחלט לגישה הקפיטליסטית. התורה משבחת את האבות שעשו חיל בעסקיהם והתפתחו היטב, ואינה מזכירה בשומקום קניין כללי על ידי המלך או המדינה.⁷

כך נראה גם בפרקי אבות ה': האומר שלי שלך ושלי שלי – עם הארץ!. הנה, 1500 שנה לפני קרל מרקס, מתייחסת המשנה לקניין משותף בו הרכוש שייך לכולם – וקובעת כי זו גישה של עם הארץ.

⁶ מספרים על שני בעלי דין שבאו לגר"ח מוולוז'ין והתקוטטו בצעקות על קרקע מסוימת. הלה אומר כולה שלי והלה אומר כולה שלי. התכופף הגר"ח על הארץ, הקשיב לה רגע, ואח"כ אמר: נטיתי לשמוע מה אומרת הקרקע והיא אומרת: 'אתם שניכם שלי'...

⁷ למעט ההלאמה הקולקטיבית של יוסף בסוף פרשת וייגש, כפי שהארכנו בשנה זו.

מבארים המפרשים שם (רש"י, רבינו יונה, **וברטנורא**): רוצה בתקונה של הארץ, אבל אין בו חכמה **להבדיל בתיקונים הראויים**. כלומר, השיטה הקומוניסטית היא מחשבה אוטופית של אנשים מלאי כוונות טובות, אך הם אינם מבינים איך עובד העולם ומה מניע את האדם. במילה אחת: **אגו**.

ידועה גם האיגרת של הרבי ברוח זו, בה הוא מטיל ספק בסיכויי השיטה הקיבוצית בארץ (כפי שהוכיחה המציאות לבסוף), משום שהיא אינה מאפשרת פיתוח עצמי ואינדיבידואלי של כל אדם:

אגרות קודש הרבי מלובאוויטש כג/רסד ח"י הקבוצה אינם מטרה כשלעצמה, אלא שלב והכנה לפיתוח האינדיבידואליות שבכל אחד. היחיד מוצא סיפוק ושלמות כשאפשר לו להביא לידי פועל דווקא את השטח האינדיבידואלי שבו הוא מצטיין מחבריו וסביבתו, כי הלוא זו העצמיות שלו.

אך מצד שני, כיצד תתמודד התורה עם הקפיטליזם החזירי? איך נגיב מול הפערים החברתיים?

כאן נכנסת פרשת בהר ומציגה מתווה כלכלי של **קפיטליזם עם מצפון**, קרי **שוק חופשי מוגבל**. בשנת היובל מתרחש איפוס קנייני, שבו היחיד מקבל הזדמנות שנייה **להתחיל את חייו מחדש**. העשירים משיבים את העושר האדיר שצברו במשך 50 שנה ומעניקים ליחיד הזדמנות נוספת. אם ניקח בחשבון שהאירוע הזה מתרחש אחת לחמישים שנה, שזה בערך פעם בחיים, הרי האדם מקבל הזדמנות להיוולד כלכלית שוב באמצע החיים.

מורה נבוכים ג,לט: כל המצוות אשר ספרנום בהלכות שמיטה ויובל, מהם לחמלה על בני אדם והרחבה לבני אדם כולם, כמו שאמר: 'ואכלו אביוני עמך' [מהפקר הסחורה בשביעית] ... ומהם עיון בתיקון הפרנסה והכלכלה על ההתמדה [שהקרקעות יתמידו אצל בעליהם המקוריים], היות הארץ כולה שמורה לבעלים ואי אפשר בה מכירה לצמיתות וישאר ממון האדם שמור עליו ועל ירשיו.

כמובן, אפשר להחיל את כיוון המחשבה הזו גם על המצווה השלישית בסדרה - איסור ההלוואה בריבית. זאת רגל סוציאלית שלישית, המסייעת לעני לעבור תקופות קשות בחיים ולהשיג הלוואה ראויה בלא ריבית, שתאכל לו את הרווח המינימאלי.

רמב"ן תצא כג,כ: הרבית שהוא נעשה מדעת שניהם וברצונם, לא נאסר אלא מצד האחוזה והחסד.

עד כאן הסבר שלוש המצוות הללו ברמה הפשוטה. בקטע הבא נבחר מצווה אחת מתוך השלוש – איסור הלוואה בריבית – ונקרא אותה מחדש, באופן מקורי ומעמיק לפי הסבר של הרבי.

ב. משום מה, תורת ישראל מתחילה באות ב. במקום להתחיל באות הראשונה, א, התורה בוחרת לקפוץ ישר לכיתה ב ולפתוח במילה "בראשית". מדוע זה כך?

מה גם שישנה מילה נהדרת המתחילה באות א' ואין מתאימה ממנה לפתוח את התורה: "אלוקים". מדוע אפוא מתחילה התורה באות ב? **השאלה מעניינת במיוחד, משום שפתיחת התורה באות ב, יצרה בעיה גדולה בפני חכמינו. תלמי המלך ביקש לתרגם את התורה ליוונית, וחכמי ישראל נאלצו לעשות כמה שינויים בתרגום כדי לשרוד את ביקורת המקרא של הגוי. השינוי הראשון היה במילה הראשונה בתורה. במקום לכתוב "בראשית ברא אלוקים", הם כתבו: 'אלוקים ברא בראשית', משום שחששו כי המלך יבין שישנו אל קדום בשם 'בראשית' שברא את אלוקים ח'.**

ואם כן, התורה הייתה יכולה לכתוב מלכתחילה 'אלוקים ברא בראשית', וכך הפסוק היה מובן יותר, וגם היה אסתטי יותר בהיותו מתחיל באות א?

מוסבר בחסידות רעיון חשוב: למעשה, התורה שלנו היא התורה **השנייה**. לפנינו, נלמדת התורה בעולמות העליונים ושם נלמדות התורה והמצוות עם **המשמעות הרוחנית** שלהן. השור והחמור, הכסף והזהב, מתורגמים שם לאותיות אחרות מעולמם של העליונים.

גם את איסור ריבית, אפשר ללמוד בפשטות כאיסור להלוות כסף בריבית, אך אפשר ללמוד אותו כמשל וסמל למשמעות עמוקה הרבה יותר.

אפתח עם סיפור מופת אישי מתוך משפחתנו: סבי מצד אימי, רבי יצחק וולפא, כיהן במשך עשרות שנים כמנהל סניף דיסקונט בירושלים. בהגיעו לגיל פנסיה, הוא פרש מהבנק ונסע עם סבתי לבקר בחצרות קדשנו. הוא סיפר לרבי כי הוא פורש בימים אלו לפנסיה ובכוונתו לנוח קצת. הרבי התנגד לכך בתוקף ואמר כי אדם צריך להמשיך לעבוד ככל שביכולתו ועליו להמשיך לעבוד בבנק. סבי התפלל על הדברים ואמר כי הוא חייב לפרוש על פי חוק, אולם הרבי התנגד לכך ואמר שהוא צריך להמשיך לעבוד.

כשהם שבו לארץ, המתינה לו בערימת הדואר מעטפה מבנק פאג"י ובו מציעים לו להצטרף בהסדר מיוחד כמנהל בכיר שלהם בירושלים. כמובן, דברי הרבי הדהדו באוזניו והוא המשיך לעבוד כמו אדם צעיר עוד עשר שנים...

הבה נתבונן במשמעות של איסור ריבית: הלוואה בריבית מאפשרת למלווה חיים נוחים במיוחד, כמותם אין בשום סוג השקעה אחרת בעולם. הוא יכול לטוס לחו"ל לכל החיים וההשקעה שלו בטוחה ויציבה. מבחינתו, הלווה יכול להרוויח הון עם סכום ההלוואה או להפסיד אותו עד הפרוטה האחרונה, אך הריבית שהוא מקבל היא קבועה, יציבה ובטוחה.

אמנם משמעות הדברים היא, כי המלווה מפסיק להיות מעורב, לקחת אחריות ולחדש. הוא מפסיק ליצור דברים חדשים בהווה, אלא נח על העבר, על הכסף שצבר בעבר ועכשיו הכסף עובד בשבילו.

ובכך שונה הריבית מכל סוג השקעה אחר. כאשר אדם משקיע במניות למשל, הוא חייב להיות מעורב כל הזמן, משום שהשקעתו עולה ויורדת והוא חייב לקבל החלטות ולהשפיע כל העת על מבנה הכסף. [וכך בשטר היתר עסקה, הוא מעורב עכשיו בהשקעות של הלווה, ואכמ"ל]. בשיטת ההשקעה בריבית, לעומת זאת, הרווח שלו בטוח ויציב והוא עובר לחיות על עשייתו בעבר.

זאת צורת חיים בעייתית בהשקפה תורנית. משום שכל יום הוא משימה חדשה. כל רגע שקיבלנו מאלוקים הוא קריאה למשימה ודרישה לקדש את הרגע הזה. רבותינו נשיאנו מבארים בעומק רב, כי המשימה של האדם היא לקדש את הסביבה שלו ולהעניק לה משמעות נעלית. וכשם שמצווה לקדש את המקום בו נמצאים, את החפצים בהם משתמשים, כך מצווה לקדש את הרגעים השונים.

זאת לא רק דרישה מהגברא, אלא החפצא דורשת זאת. הזמן עצמו קורא לנו לקדש אותו. כל רגע מחיינו מצפה שנעניק לו משמעות קדושה, ובלא זה, הוא הולך לאיבוד שלא לצורך.

הרעיון הזה גלום בעומק רב בתוך מצוות ספירת העומר. לכאורה, מהו הטעם לספור את הימים? הרי ספירה נועדה לדבר מוגדר ומוגבל המונח בקופסא, ואילו הימים רצים קדימה כל העת ומהי התועלת בספירתם? מבאר הרבי, כי מצוות ספירת העומר מזכירה לנו לתת משמעות לימים. הימים קוראים לנו לעשות בהם מצווה ובלעדיה, הם חולפים חסרי משמעות, כאילו לא היו מעולם!⁸

כך ידועים דברי הזוהר על אברהם אבינו, שהיה "זקן בא בימים", משום שהגיע למעלה עם כל ימיו. כל רגע בחיים שלו נוצל כראוי והיה אכן בבחינת אריכות ימים וימים ארוכים.

הנה משל חזק: מספרים על יהודי שחשב לעבור לגור בעיר אחרת. בטרם קיבל החלטה כזו, הוא בא לבקר באותה העיר. בכניסה לעיר עמד בית עלמין והוא נכנס (בסקרנות יהודית) לראות אם קבורים שם צדיקים מכובדים המגנים על העיר. הוא רפרף על המצבות וראה לתדהמתו כי כתוב עליהן מספר

⁸ נשים לב מתי אמר הרבי את השיחה. י"א ניסן תשמ"ב, שנת השמונים, ובכך התמודד לכאורה עם האפשרות לפרוש לימי הזקנה (כפי שדיבר בשנת השבעים), ועל זה ביאר כי ימים שלא נעשה בהם כלום הם אינם ימים.

שנים קטן. על מצבה אחת נכתב שהאיש חי שלוש שנים. על מצבה שנייה נכתב שהאיש חי ארבע שנים וכן הלאה. הוא נבהל מאוד ולא הבין איך הגיע לעיר חסרת מזל שבה כולם מתים צעירים.

הוא צעד לכיוון בית הכנסת והנה הוא רואה כי ההיכל מלא באנשים מבוגרים בעלי זקנים לבנים. הוא ביקש לדעת מה הולך כאן? מישהו התנדב לספר לו. אצלנו מודדים את שנות החיים בדרך אחרת מהמקובל. כל אדם בעיר מחזיק פנקס ובו ממלא בסוף היום איזה יום היה לו. אם עשה היום דבר משמעותי הוא רושם וי, ואם לא, רושם איקס. בסוף החיים, עוברים החברא קדישא על הפנקס וסך הימים החיוביים, הוא משך שנות החיים הנכתב על המצבה⁹...

לקו"ש ג/1010: ריבית פירושה קבלת רווח על הלוואת הכסף, זאת אומרת שהלווה נהנה מכך **שפעם** היה הכסף שייך לו (אף שעכשיו הוא נמצא לגמרי ברשות הלווה). ואילו שמירת איסור ריבית פירושה, רצון לקבל רווח רק מדבר ששייך לו **עכשיו**.

התוועדות תשמב ג/1217 (יא ניסן שנת השמונים): לכאורה אינו מובן מהו התוכן בספירת הימים? הרי משך הזמן אינו בשליטת האדם ולאחר שעובר הרגע, בא מיד רגע נוסף, ומהי התועלת בספירת הימים? אלא עניין זה מדגיש את גודל ויוקר ערך הזמן. לכל רגע שניתן לאדם יש תכלית מסוימת, כדי שהאדם ימלא את השליחות המוטלת עליו ברגע זה, ואז נעשה רגע זה **לרגע בעל תוכן ומשמעות**. ואילו כאשר עובר רגע מסוים ואינו מנצלו לעשיית טוב – הרי הוא **מאבד את מציאותו של הרגע הזה**.

ג. לפי היסוד הזה, מבאר הרבי במקומות אחרים, שתי נקודות נפלאות: א. המצווה הראשונה בתורה היא 'החודש הזה לכם', וידועה הקושיה, מדוע נבחרה המצווה הזו להיות הראשונה עד ש"לא היה ראוי להתחיל את התורה אלא בהחודש הזה לכם"?

מבאר הרבי (לקו"ש כו/61 ואילך) כי המצווה הזו נוגעת ביסוד **הראשוני ביותר**. התורה מצווה אותנו לקדש את הזמן (על ידי קביעת ראש חודש ועיבור שנים), שהוא הגורם הראשוני ביותר בעולם. ואחרי שהזמן מקודש כראוי ומנווט לכיוון הנכון, כל החיים הולכים אחרת.

ב. ידוע הביאור (לקו"ש טז/271) על דברי ריב"ז, שחשש ואמר איני יודע באיזה דרך מוליכים אותי. וידועה השאלה ממה הוא חשש? והרי נאמר עליו (סוכה כח) ש"מימיו לא שח שיחת חולין ולא הלך ארבע אמות בלי תורה ובלא תפילין"? אם הוא לא ראו להיכנס לגן עדן, מי כן ראו לכך?

אלא היות שכל רגע בחיים תובע שינצלו אותו כראוי, לכן ריב"ז עסק כל חייו בניצול הזמן בתכלית עד שלא עצר מעולם להרהר אודות עצמו. רק ברגעים האחרונים של חייו, עת הגיעה שליחותו לקיצה, הביט לראשונה לתוך עצמו והעלה את הספק האם הביא לידי מיצוי את היכולות האדירות שלו.

מה כל זה אומר בתכל"ס?

יתכן לומר כי הרעיון נושא בחובו משמעות עצומה. האמירה שיהודי מסוגל לקדש את הרגע, פירושה שהוא **שולט על הזמן**. בניגוד לתפיסה המקובלת, שבה הזמן הוא האדון הגדול של חיינו. הזמן מכתוב לנו מתי לעבוד, מתי לאכול ומתי לישון, יהודי שולט על הזמן והוא יכול **להגדיר אותו מחדש**.

יהודי יכול להחליט כי גם זמן שמוגדר כשלב של זקנה ועייפות, יהפוך להיות רגע של התחלות חדשות ודברים אותם לא עשה מעולם. כמו שהכריז הרבי בשנת השבעים כי במקום לצאת לפנסיה, הוא

⁹ אמרה: ישנם שני סוגי לוחות שנה: לוח נתלש (לוח ציון) שבו תולשים בסוף יום את היום הזה, ובסוף השנה לא נשאר ממנה כלום. ויש יומן שנתי, בו ממלאים כל יום משימות, ובסוף השנה רואים שהייתה כאן שנה...

מכריז על הקמת ע"א מוסדות חדשים. יהודי יכול להחליט כי גם זמן של לילה שמוגדר כרגעים של ריקנות ובזבז, יהפוך להיות מועד של לימוד וקריאה. וכן הלאה.

ברמה מעשית, נסיים בדברי הבעש"ט: **צואת הריב"ש יז: לא להניח שום יום בלא מצווה, הן מצווה קלה או חמורה [כמו נתינת מטבע לצדקה]... והוא דבר גדול מאוד כי אז ידע שעשה פעולה ביום זה.**

**כתיבת השיעור והפצתו באופן חופשי
מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי רבנו ברחבי תבל**

**ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי
ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי
להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולרפואה שלמה של מרת בתיה שיינה בת ציפורה
פייגה**